

45
LISINSKI
1973-2018
ZA SVA VREMENA

LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCIJENJIV DOŽIVLJAJ!
18/19

ACADEMY OF
ST MARTIN
IN THE FIELDS
JOSHUA BELL

violina i umjetničko vodstvo

Petak, 11. siječnja 2019. u 19.30 sati
Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

Sergej Prokofjev
Prva simfonija u D-duru, op. 25, „Klasična”

Allegro
Larghetto
Gavotte: Non troppo allegro
Finale: Molto vivace

Camille Saint-Saëns
Treći koncert za violinu i orkestar u h-molu, op. 61

Allegro non troppo
Andantino quasi allegretto
Molto moderato e maestoso - Allegro non troppo

Samuel Barber
Adagio za gudače, op. 11

Georges Bizet
Prva simfonija u C-duru

Allegro vivo
Adagio
Allegro vivace
Finale: Allegro vivace

Poslije koncerta s umjetnicima razgovara Gordana Krpan.

Fotografija: www.asmf.org

ACADEMY OF ST MARTIN IN THE FIELDS

Academy of St Martin in the Fields glasovit je po svježim, briljantnim interpretacijama najvrjednijih djela svjetskoga orkestralnog repertoara te se ubraja među najbolje komorne orkestre svijeta.

S ciljem stvaranja vrhunskog svjetskog komornog ansambla, 1958. godine utemeljio ga je sir Neville Marriner (1924. - 2016.), okupivši neke od ponajboljih londonskih glazbenika koji su kao prijatelji zajedno muzicirali u njegovu domu. Sir Neville Marriner je ostao glazbeni ravnatelj orkestra do 2011., kad je postao doživotni predsjednik, predavši vodstvo violinistu Joshui Bellu. Partnerstvo sir Nevilla Marrinera i Academy of St Martin in the Fields iznjedrilo je najopsežniju diskografiju jednog orkestra i dirigenta, a katalog snimki orkestra smatra se jednim od najopsežnijih među komornim ansamblima.

Prvi nastup orkestar je upriličio u studenome 1959. godine u crkvi čije ime nosi, na Trafalgar Squareu u Londonu. Nenadmašnim izvedbama uživo i snimkama - među kojima su legendarna *Godišnja doba* Antonija Vivaldija iz 1969. i glazba za *Oscarom* nagrađeni film *Amadeus* - orkestar je, zahvaljujući karakterističnom, dotjeranom i rafiniranom zvuku, vrlo brzo stekao zavidnu međunarodnu reputaciju. S više od 500 izdanja u hvaljenoj i nagrađivanoj diskografiji te sveobuhvatnim međunarodnim turnejama, ime i zvuk tog orkestra prepoznatljivi su i voljeni među ljubiteljima klasične glazbe diljem svijeta.

Academy of St Martin in the Fields danas, kao glazbeni ravnatelj, vodi virtuoz violine Joshua Bell, njegujući kolegijalni duh i fleksibilnost originalnog, malog sastava bez dirigenta, što je postalo zaštitni znak orkestra. Pod njegovim vodstvom, uz potporu koncertnoga majstora Tomoa Kellera i glavnoga gostujućeg dirigenta Murraya Perahije, Academy nastavlja širiti granice i mogućnosti muziciranja bez dirigenta, predstavljajući i simfonijski repertoar i komornu glazbu u velikim razmjerima, u prestižnim glazbenim prostorima svijeta. Orkestar i Joshua Bell trenutačno su na europskoj turneji započetoj u Amsterdamu

8. siječnja, koja uz Beč i Zagreb obuhvaća i četiri njemačka grada (Stuttgart, Frankfurt, Hamburg, Düsseldorf), a završava 19. siječnja u Londonu. Najnovija snimka Joshue Bella i Academy of St Martin in the Fields, *Scottish Fantasy*, s djelima Maxa Brucha, nominirana je za nagradu *Grammy* u kategoriji „najbolji klasični instrumentalni solo“ (61. dodjela nagrada *Grammy* je 10. veljače 2019.).

6

U sezoni 2018./2019. Academy surađuje s umjetnicima kao što su pijanist Kit Armstrong, violončelist Andreas Brantelid, pijanist Jeremy Denk i violinistica Julia Fisher, poduzimajući turneje, osim po Europi, i po Sjedinjenim Američkim Državama i Meksiku. Za 2019. godinu, kad slavi 60. obljetnicu djelovanja, orkestar priprema niz zanimljivih projekata u Velikoj Britaniji i izvan nje.

Dopunjujući svoj gust međunarodni raspored, Academy nastoji doprijeti do ljudi svih uzrasta i životnih okolnosti, pa održava edukativne i inkluzivne programe. U tim programima najučestalije su radionice izvođenja za djecu u osnovnim i srednjim školama. Partnerstva s orkestrom Southbank Sinfonia, Guildhall School of Music and Drama, Royal Northern College of Music te majstorski tečajevi omogućuju razvoj profesionalnih glazbenika. Također, Academy osigurava kreativnu platformu za neke od najranjivijih skupina ljudi u Londonu, u centrima za beskućnike. Razgovori i predavanja uoči koncerata te digitalni sadržaji stvaraju prigode za učenje i povezivanje orkestra i publike cijeloga svijeta.

7

JOSHUA BELL

S karijerom koja traje više od trideset godina, nastupajući kao solist, komorni glazbenik i dirigent, **Joshua Bell** svrstava se među najcjenjenije violiniste našega doba. Njegova nepresušna znatiželja, strast i svestrani glazbenički interesi čine ga jedinstvenom umjetničkom osobnošću. Imenovan glazbenim ravnateljem orkestra Academy of St Martin in the Fields 2011. godine, jedini je nasljednik osnivača sir Nevillea Marrinera, a nedavno mu je ugovor obnovljen do 2020. godine.

Kao ekskluzivni umjetnik etikete *Sony Classical*, snimio je više od četrdeset albuma, čije nagrade uključuju *Grammy*, *Mercury*, *Gramophone* i *Echo Klassik*. Dobitnik je i nagrada *Avery Fisher* te *Lumiere* za svoj rad na području virtualne stvarnosti.

Prvo diskografsko izdanje Joshue Bella i Academy of St Martin in the Fields, *Četvrta* i *Sedma simfonija* Ludwiga van Beethovena, postalo je broj 1 na Billboardovoj ljestvici, a slijedio je hvaljeni album s glazbom Johanna Sebastiana Bacha. Godine 2016. *Sony* je objavio album *For the Love of Brahms*, na kojemu su, uz Joshuu Bella i Academy od St Martin in the Fields, sudjelovali i violončelist Steven Isserlis te pijanist Jeremy Denk. Već sljedeće godine objavljen je *Bellov Classical Collection* - 14 CD-ova koji obuhvaćaju izbor njegovih snimki ostvarenih za *Sony* u proteklih dvadeset godina. Najnovija snimka uz Academy objavljena je u lipnju 2018. pod nazivom *Scottish Fantasy*, a sadrži *Škotsku fantaziju* i *Violinski koncert u g-molu* Maxa Brucha te je nominirana za *Grammy*.

Među nedavnim angažmanima, Joshua Bell nastupio je na festivalu BBC Proms u ljeto 2017., s Kraljevskom filharmonijom iz Londona, na Festivalu *Verbier* te na Međunarodnom festivalu u Edinburghu kao rezidencijalni umjetnik. U SAD-u je koncertirao na festivalima *Tanglewood*, *Ravinia* i *Mostly Mozart*. U sezoni 2017./2018. sudjelovao je u obilježavanju stogodišnjice rođenja Leonarda Bernsteina u organizaciji Njujorške filharmonije, nastupivši u Bernsteinovoj *Serenadi* pod ravnanjem Alana Gilberta. Također, ostvario je suradnje s Orkestrom Philadelphia te Komornim orkestrom iz Los Angelesa, među ostalima. Recitali su ga vodili u Carnegie Hall, Symphony Center u Chicagu te Strathmore Center u Washingtonu. U Europi bilježi solističke nastupe uz Bečki i Danski nacionalni simfonijski orkestar, Orchestre National de Lyon kao ravnatelj i solist te recitale u Parizu, Zürichu, Ženevi, Bologni, Milanu i Londonu. Uz Academy of St Martin in the Fields očekuju ga turneje po Velikoj Britaniji, SAD-u i Europi, kao i nastupi u Londonu, New Yorku, San Franciscu, Reykjaviku i u Elbphilharmonie u Hamburgu.

Uvjeren u vrijednost glazbe kao diplomatskog i edukativnog alata, sudjelovao je u prvoj kulturnoj misiji Odbora za umjetnost i humanizam američkog predsjednika Baracka Obame na Kubi. Uključen je i u projekt *Turnaround Arts* istoga odbora i Centra *John F. Kennedy* za izvedbene umjetnosti koji nudi umjetničko obrazovanje u osnovnim i srednjim školama kojima to nedostaje.

Joshua Bell svira Stradivarijevu violinu *Huberman* iz 1713., a koristi se francuskim gudalom François Tourtea s kraja 18. stoljeća.

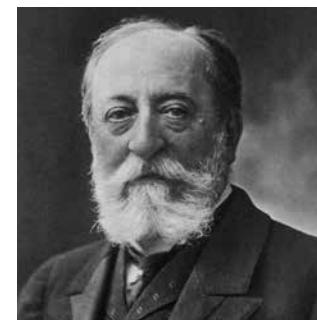
Počevši učiti glasovir još kao četverogodišnjak zahvaljujući majčinoj poduci, **Sergej Prokofjev** (1891. – 1953.) istovremeno je ostvario i prve skladateljske korake; između 1896. i 1901. napisao je niz kraćih skladbi za glasovir. Redovito posjećivanje opernih izvedbi u Moskvi i Sankt Peterburgu, gdje je upoznao standardni repertoar toga vremena (opere poput *Kneza Igora* Aleksandra Borodina, *Ivana Susanjina* Mihaila Glinke, *Traviate* Giuseppea Verdija, *Carmen* Georgesa Bizeta, *Fausta* Charlesa Gounoda ili baleta *Trnoružica* Petra Iliča Čajkovskog), nadahnulo ga je da se već u dobi od deset godina okuša i u skladanju opere; do 1907. napisao ih je četiri. Za dječaka koji je već tada planirao izradu kataloga vlastitih skladbi s naslovima i početnim taktovima, nije bilo sumnje u glazbeničku budućnost, pa nakon privatne poduke iz teorije, kompozicije, instrumentacije i glasovira kod skladatelja i pijanista Reinholda Glièrea, na preporuku Aleksandra Glazunova, najesen 1904. polaže ispite za školovanje na Konzervatoriju u Sankt Peterburgu, gdje ga podučavaju neki od najcjenjenijih ruskih glazbenika, poput Anatolija Ljadova (teorija) i Nikolaja Rimski-Korsakova (orkestracija). Studij kompozicije dovršio je 1909., no, kako je sam priznao, završne skladbe nisu ostavile osobit dojam te je dobio ocjenu 'dobar'. Nastavio je školovanje za koncertnog pijanista, najprije kod Alexandra Winklera, a potom kod Anne Esipove te za dirigenta kod Nikolaja Čerepnina, čije je pedagoške i analitičke metode osobito cijenio i koji ga je naučio vrijednostima orkestralnog zvuka Josepha Haydna i Wolfganga Amadeusa Mozarta.

Još u ranoj mladosti stekavši naviku rada na različitim skladbama istovremeno, intenzivno je skladao i u vrijeme studija; kao skladatelj je debitirao potkraj 1908. na *Večerima suvremene glazbe* u Sankt Peterburgu, izvevši sedam skladbi za glasovir, a u ožujku sljedeće godine i u Moskvi se predstavio kao skladatelj-pijanist. Prve orkestralne skladbe, *Snovi* i *Jesenja skica*, izvedene su 1911. također u Moskvi, a prvi put je kao solist uz orkestar nastupio u svojem *Prvom glasovirskom koncertu* sljedeće godine. Izvedba *Drugog glasovirskog koncerta* 1913. bila je prava senzacija: konzervativni kritičari su ga osudili, a napredni hvalili pa je Prokofjev stekao reputaciju kontroverznog inovatora. Putovanja u Francusku, Englesku i Švicarsku proširila su njegove vidike; upoznao je baletnog impresarija Sergeja Djagiljeva, čuo Ravelov balet *Daphnis et Chloé* te na Stravinskijevo *Posvećenje proljeća* odgovorio robusnom *Skitskom suitom*, čijom je praizvedbom 1916. sam dirigirao, želeći, kako je priznao u autobiografiji, izazvati skandal po uzoru na Stravinskog, u čemu je i uspio. Agresivna tonalitetna struktura i gomilanje disonanci naišli su na otpor tradicionalista, no čiste melodije, jednostavni ritmovi i harmonije odavali su ukorijenjenost u tradiciji. Upravo je ta dvojakost, karakteristična za njegov mladenački rukopis,

postala, uz određene modifikacije, konstanta njegova stvaralaštva, iznjedriviši niz oprečnih djela. U isto vrijeme kad i na *Skitskoj suiti*, radio je na *Prvoj simfoniji u D-duru, op. 25*, čiji podnaslov *Klasična* odaje dominantnu dimenziju. Godine 1916., zahvaljujući utjecaju Nikolaja Čerepnina, počeo je razmišljati o simfoniji nadahnutoj klasičnim uzorima, skiciravši nekoliko tema. Veći dio napisao je u ljeto sljedeće godine u okolici Sankt Peterburga, namjerno se ne koristeći glasovinom pri radu da bi postigao veću čistoću i jasnoću orkestralnih boja. „Kao rezultat mojega studija s Čerepninom, Haydnova tehnika postala mi je osobito bliska, pa je s takvim intimnim razumijevanjem bilo mnogo lakše uroniti u opasnu poplavu bez glasovira. Čini mi se da bi Haydn, da je danas živ, zadržavajući svoj stil skladanja, usvojio i nešto od modernog. Takvu sam simfoniju htio skladati: simfoniju na klasični način. Kako je poprimala konačni oblik, nazvao sam je *Klasična simfonija*; prvo, zato što je to bilo najjednostavnije; drugo, iz razmetljivosti, kako bih taknuo u osinje gnijezdo; i naposljetku, u nadi da ću, ako se *Simfonija* dokaže s vremenom kao pravi klasik, imati od toga koristi”, pojasnio je u autobiografiji. Doista, ta minijatura *Simfonija* postala je jedno od njegovih najradije slušanih djela. Četverostavačne koncepcije, u pojedinim se trenucima ipak udaljuje od stroge klasičke; primjerice u prvom stavku, s početkom reprize u „krivom“ tonalitetu, povremenim zaustavljanjem protoka ili pomalo raščlanjenom drugom temom nakon tečne prve. Nakon ljupkog polaganog stavka slijedi *Gavotte*, preuzeta iz tradicije francuskog baroknog baleta, dok briljantni zaključak postavlja izvođačima osobite zahtjeve za preciznošću izvedbe.

„Gospodin Saint-Saëns raspolaže najimpresivnijom glazbeničkom organizacijom koju sam vidio. On je glazbenik opremljen svim oružjima. On je majstor svoje vještine kao nitko drugi... Igra se, poigrava orkestrom kao i glasovinom. Više od toga ne može se reći“, zapisao je francuski skladatelj Charles Gounod o svojem mlađem kolegi i sunarodnjaku **Camilleu Saint-Saënsu** (1835. – 1921.) koji je već kao desetogodišnjak debitirao u pariškoj Salle Pleyel, izvodeći napamet Beethovenove i Mozartove glasovirske koncerte s kadencama koje je sam osmislio. Osim Gounodova divljenja, Saint-Saëns je do svoje dvadesete godine zaslužio prijateljstvo i pokroviteljstvo slavne mezzosopranistice Pauline Viardot, kao i potporu Gioachina Rossinija, Hectora Berliozu i Franza Liszta, koji ga je, čuvši njegove improvizacije na orguljama u pariškoj crkvi Madeleine (gdje je bio orguljaš od 1857. do 1877.) pozdravio kao najvećeg orguljaša svijeta. Na Lisztov se nagovor prihvatio dovršavanje opere *Samson i Dalila* početkom 1870-ih, a nakon što ni jedno francusko kazalište nije pokazalo zanimanje za nju, za premijeru se pobrinuo upravo Liszt, postavivši je sljedeće godine u Weimaru.

Poslije će se Saint-Saëns pokazati i kao veliki promicatelj Lisztovih djela, uvrštavajući ih i sam dirigirajući, nerijetko i na vlastiti trošak, na svoje koncerte. Od njegovih trinaest opera, samo se *Samson i Dalila*, nastala na tradiciji francuske *grand* opere, zadržala na repertoaru. Za razliku od opernih kuća, koncertne dvorane donijele su mu mnogo više uspjeha.

Sa stabilnom reputacijom nadarenog skladatelja i pijanista virtuozu, koji je rado predstavljao i novu, suvremenu glazbu, ali i oživljavao zanimanje za Bacha i Mozarta, kao i, tada u Francuskoj gotovo zaboravljenog, Händela, šezdesete godine 19. stoljeća donijele su mu redoviti priljev priznanja; osvojio je mnoge nagrade na skladateljskim natjecanjima; uvertira *Spartak* pobijedila je na natjecanju *Društva sv. Cecilije*, a kantata *Prometejevo vjenčanje* osvojila je prvo mjesto na natjecanju u sklopu *Velike svečanosti rada i industrije*, u čijem su žiriju bili Rossini, Berlioz, Verdi i Gounod. S uspjehom je izvodio svoj *Prvi glasovirski koncert* diljem Francuske, a *Serenada, op. 15* izvodila se u pariškim salonima i na prestižnim koncertima u Salle Pleyel. Bio je posebno inspirativan za svoje studente – Gabriela Fauréa, Andréa Messagera i Eugènea Gigouta tijekom jedinog pedagoškog angažmana, u Ecole Niedermayer od 1861. do 1865., potičući ih svojim širokim intelektualnim interesima, koji su osim glazbe uključivali i astronomiju, filozofiju, arheologiju i prirodne znanosti. Osnovao je *Société Nationale de Musique* s ciljem izvođenja glazbe živućih francuskih skladatelja, zahvaljujući čemu su praižvedbe doživjela važna djela Emmanuela Chabrieria, Claudea Debussyja, Paula Dukasa, Mauricea Ravela i samog Saint-Saënsa. Pisao je članke za nekoliko francuskih novina, ne samo o glazbi nego i o povijesti umjetnosti. Godine 1875. vjenčao se s devetnaestogodišnjom Marie-Laure Truffot, no brak, kojem se oštro protivila njegova majka, nije bio sretan. Za smrt njihova dva sina, u razmaku od samo šest tjedana 1878., Saint-Saëns je krivio suprugu te su se ubrzo razveli. Istovremeno, njegova karijera nije patila, pa je 1881. izabran za člana Akademije lijepih umjetnosti, a tri godine poslije postao je vitez Legije časti.

Stvaralački je upravo sedamdesetih i osamdesetih godina 19. stoljeća bio na vrhuncu: napisao je neke od svojih najkarakterističnijih skladbi: *Četvrti glasovirski koncert*, *Glasovirski kvartet op. 41*, operu *Samson i Dalila*, *Treći violinski koncert*, *Prvu violinsku sonatu*, *Prvu sonatu za violončelo*, *Orguljsku simfoniju*, *Karneval životinja...* **Treći koncert za violinu i orkestar u h-molu, op. 61** (ujedno posljednji) posvetio je glasovitom španjolskom virtuozu violine Pablu de Sarasateu, nositelju posvete i njegova prvog *Violinskog koncerta, op. 20* iz 1859. (*Drugi, op. 58* nastao je prije, 1858. godine) kao i slavnog ostvarenja *Introdukcija i rondo capriccioso, op. 28* iz 1863. godine. Zadivljen Sarasateovim majstorstvom, Saint-Saëns ga je neumorno uključivao u skladateljski proces, savjetujući se s njim o violinističkoj tehnici. Sve tri njemu posvećene skladbe Pablo de Sarasate je i praižveo; *Treći violinski koncert* prvi je put svirao 15. listopada 1880. u Hamburgu, s tamošnjom Filharmonijom pod ravnanjem Adolfa Georga Beera. Djelo je postalo jedno od omiljenih, pa su ga s vremenom na svoj repertoar uvrstili i violinisti poput Eugènea Ysaÿea, Jana Kubelika i Georgea Enescua. Zadivljujuća tečnost solističke dionice isprepliće se s orkestrom koji

čine flaute, oboe, klarineti, fagoti, rogov, trube, tromboni, gudači i timpani. Izrazito pjevne melodije, tipične za Saint-Saënsa, razvijaju se na živopisnoj, romantičarskoj harmonijskoj paleti, često s modalnim otklonima koji zamagljuju tonalitet i omogućuju širenje na područja udaljenih, neočekivanih tonaliteta. Ono što posebno fascinira je način na koji skladatelj virtuoznost ugrađuje u glazbeni sadržaj, bez obzira na to je li riječ o dramatičnosti, tankočutnosti ili dekorativnosti.

Skladatelj i pisac Otto Nietzel, u biografiji Saint-Saënsa, objavljenoj u Berlinu 1899., čak 22 godine prije skladateljeve smrti, sažetom je analizom istaknuo značajke *Konzerta*: „Prvi i treći stavak obilježeni su tmurnom odlučnošću, što se u finalu, koji najavljuje instrumentalni recitativ, javlja kao intenzivirana strast. Središnji stavak predstavlja snažni kontrast; nad njim se smiješi proljetno sunce. Prema kraju se javlja dojmljiv efekt koji stvaraju dublji tonovi klarineta i solo violina u oktavnim progresijama. U burnoj strastvenosti finala, himna služi kao umirujuća epizoda; ponavlja se u puhačima, a konfliktne gudači pokušavaju je utišati. Riječ je o promišljeno oblikovanoj i osebujujoj pasaži, u smislu ritma i timbra.“

Za razliku od mnogih svojih suvremenika između dvaju svjetskih ratova, **Samuel Barber** (1910. – 1981.) nije se povodio za trendovima eksperimentiranja u glazbi, ni tada ni nakon Drugog svjetskog rata. Pisao je ekspresivnu, pjevnu glazbu, koristeći se konvencionalnim formalnim modelima i tonalitetnim jezikom proizišlim iz 19. stoljeća. Iako je zbog toga nailazio na omalovažavanje kritičara, već je u mladosti postao jedan od najcjenjenijih i najizvođenijih američkih skladatelja, i u Europi i u obje Amerike.

Školovan na Curtis Institute of Music u Philadelphiji, imao je osobnu potporu osnivačice Instituta, Mary Curtis Bok. Nekoliko nagrada koje je osvojio za studija, poput *Prix de Rome* i *Pulitzerove stipendije*, omogućilo mu je višekratne boravke u Europi, prije svega u Italiji. Nakon diplome, kratko je njegovao pjevačku karijeru, nastupajući kao bariton; njegove tadašnje snimke za NBC hvaljene su kao „inteligentno otpjevane prirodno lijepim glasom“. Smatra se da su upravo upoznavanje europskoga glazbenog naslijeđa i osobno iskustvo pjevanja pridonijeli njegovu senzibilitetu za liričnost i tradicionalni tonalitetni jezik.

Boraveći u Rimu kao dobitnik *Prix de Rome*, 1936. godine napisao je *Jednostavačnu simfoniju (Symphony in One Movement)* koja je ubrzo izvedena u Rimu, Clevelandu i New Yorku. Dirigent Artur Rodziński uvrstio ju je na koncert Bečke filharmonije na otvaranju Salzburških ljetnih igara 1937., što je bilo prvo djelo američkog skladatelja izvedeno na toj uglednoj manifestaciji. Festival je tada vodio glasoviti Arturo

Toscanini, koji se zanimao za američke skladatelje čija bi djela mogao izvoditi u nadolazećoj sezoni koju je trebao provesti kao šef-dirigent Simfonijskog orkestra NBC-a. Rodziński mu je preporučio upravo Barbera. Nakon što je doznao da se veliki dirigent zanima za njegov rad, Barber mu je poslao partiture *Eseja za orkestar, op. 12* i *Adagija za gudače, op. 11* nastalog 1936. kao produžetak rada na trostavčnom *Prvom gudačkom kvartetu*. Naime, središnjim je stavkom *Kvarteta* bio osobito oduševljen, pa je prijatelju, violončelistu Orlandu Coleu napisao: „Upravo sam dovršio polagani stavak. Prava je senzacija!“ Upravo je taj stavak, *Adagio*, obradio u samostalnu skladbu za gudače. Prema nekim izvorima, Barber je nadahnuće našao u opisu vala koji se diže iz oceanskih dubina i razbija o liticu uz zaglušujuću buku iz Vergilijevih *Georgika*, a iako nema potvrde o tome, izvedbe *Adagija* priređivale su se i uz čitanje Vergilijevih stihova (primjerice Kvartet Takács 2002. godine). Dakako, moguće je da je Barber čitao Vergilija u vrijeme rada na *Kvartetu*, kao što je, prema skladateljevoj biografkinji Barbari Heyman, čitao Rilkea, Melvillea i Yeatsa.

Nekoliko mjeseci nakon što je Toscaniniju poslao partiture, dobio ih je natrag bez ikakva komentara, zbog čega je pretpostavio da je odbijen. No u ljeto 1938., kad je sa životnim partnerom i suradnikom, skladateljem Gian-Carlom Menottijem, ponovno putovao Europom, stigao mu je Toscaninijev poziv. Budući da se Barber nije htio odazvati, Menotti je preuzeo ulogu posrednika, saznajući da je Toscanini odlučio izvoditi oba Barberova djela. Prva izvedba *Adagija* upriličena je 5. studenoga 1938. u sklopu radijskog prijenosa nastupa Simfonijskog orkestra NBC-a pod ravnanjem Artura Toscaninija u NBC-ovu studiju 8H u New Yorku. Kritike su bile pohvalne, pa je kritičar *New York Timesa* zapisao da je „riječ o iskrenoj glazbi iskrenog glazbenika koji ne teži pretencioznom efektima“, dok su drugi u njemu vidjeli „punoću patosa i katarzičnog zanosa“. Toscanini je nastavio djelo izvoditi i na nastupima po Južnoj Americi i Europi, a ubrzo ga je na svoj repertoar uvrstio i Orkestar Philadelphia pod vodstvom Eugenea Ormandyja; izvedbe u Carnegie Hallu također su se emitirale putem radija. Nakon što je pratio radijsku objavu smrti američkog predsjednika Franklina D. Roosevelta u New Yorku i Londonu 1945., *Adagio* se počeo povezivati s posmrtnim odavanjem počasti državnici i zaslužnim javnim osobama (primjerice u povodu smrti Johna F. Kennedyja, princeze Diane, Alberta Einsteina) i komemorativnim prigodama tragičnih događaja (napad 11. rujna 2001. u New Yorku, pucnjava u Orlandu 2016. u kojoj je poginulo 49 osoba...). Ušao je u filmsku industriju, primjerice kao *soundtrack* za filmove *A Very Natural Thing* (1974.), *Elephant Man* (1980.) *Platoon* (1986.) i *Lorenzo's Oil* (1992.), a dospio je i do televizijskih animiranih serijala *The Simpsons* i *South Park*. Također, koristili su ga, semplirali i obrađivali glazbenici pop i drugih neklasičnih usmjerenja, poput DJ Tiësta, Williama Orbita, Paula Oakenfolda, Future Breeza... Sam Barber ga je 1967. obradio za mješoviti zbor uz neobaveznu pratnju orgulja ili glasovira, dodavši mu liturgijski tekst *Agnus Dei*.

Unatoč pretjeranoj upotrebi i stavljanju u razne kontekste, *Adagio* je do danas zadržao čvrstu poziciju kanona američke klasične glazbe.

Ključem njegova uspjeha smatra se harmonijska tenzija koja postiže neposredan dojam. Kontinuirana i eksponirana melodijska linija podržana ulančanim harmonijskim progresijama koje se neprestano i postupno „uspinja“ ne dosežući cilj, sve do trenutka sjedinjenja zvuka u grandioznosti i dramatične stanke, jednostavni su elementi kojima je skladatelj postigao efekt moćnog emocionalnog oslobađanja.

Prerana smrt u 36. godini, **Georges Bizet** (1838. – 1875.) zacijelo je spriječila da talentom i invencijom zasjeni mnoge skladatelje aktivne u Francuskoj u drugoj polovici 19. stoljeća. Rođen u obitelji glazbenika, rano je iskazivao iznimnu nadarenost te je već s nenavršenih deset godina primljen na pariški Konzervatorij, gdje se u sljedećih devet godina kao glazbenik razvijao zadivljujućom brzinom. Dobivajući najbolje ocjene, ističući se osobito kao pijanist (nekoliko godina poslije veliki Franz Liszt izjednačio ga je sa sobom i Hansom von Bülowom) naposljetku je, 1857., osvojio i prestižnu *Prix de Rome*. Nakon tri prilično bezbrižne i lagodne godine u Italiji, koje je stipendirao Konzervatorij, vratio se u Pariz 1860. te sljedećih petnaest godina proveo u rutini neprestanog traženja opernih angažmana, dodvoravanja ravnateljima, pokroviteljima i pjevačima, nudičenja skladbi izdavačima, organiziranja i dirigiranja povremenih koncerata, rada kao prateći pijanist te transkribiranja i obrađivanja djela drugih skladatelja za novac. Uz to, ni brak s Geneviève Halévy, kćeri njegova učitelja Fromentala Halévyja, sklopljen 1869., nije mu donio spokoj. Nezavidnu financijsku situaciju bračnog para pogoršale su i nedaće Francusko-pruskog rata. Pravi uspjeh koji mu je tijekom cijele karijere nedostajao, stigao mu je tek potkraj života dvama posljednjim remek-djelima: suitom *Arležanka* (prema popratnoj glazbi za istoimenu dramu Alphonsa Daudeta) i operom *Carmen*.

Unatoč uglednim profesorima na Konzervatoriju, najveći utjecaj na njega, prije svega na razvoj njegova glazbenog stila, ostvario je Charles Gounod kojega je upoznao oko 1852. i kojemu je poslije rekao: „Vi ste bili početak mogega umjetničkog života. Potječem od vas.“ Gounodova djela iz prve polovice pedesetih godina 19. stoljeća, među kojima su opera *Sapho*, glazba za dramu *Ulysse* i *Prva simfonija u D-duru*, ostavili su snažan dojam na mladoga glazbenika. Osobito ga se dojmila *Prva simfonija*, nastala potkraj 1854., na kojoj ga je Gounod angažirao za izradu transkripcije za dva glasovira. Djelo je steklo znatnu popularnost, izvodeći se 1855. čak osam puta, a upravo to, kao i Bizetovo dobro poznavanje skladbe, smatra se razlogom zbog kojega se i sam iste godine, u dobi od samo sedamnaest godina, upustio u rad na prvom simfonijskom ostvarenju. Nastala je tako njegova *Prva simfonija u C-duru* za koju se nije znalo sve do 1933., kad ju je muzikolog Jean

Chantavoine pronašao u arhivu pariškog Konzervatorija te svoje otkriće objavio javnosti u časopisu *Le Ménestrel*. Bizetov prvi biograf, Douglas Charles Parker, o tome je obavijestio austrijskog dirigenta Felixa Weingartnera koji je priredio prvu izvedbu djela u Baselu 26. veljače 1935., a iste je godine *Universal-Edition* objavio partituru. Otkriće Bizetova mladenačkog djela, vještina kojom ga je skladao, kao i sama izvedba, bili su prava senzacija, pa je ona ubrzo ušla na repertoar mnogih orkestrara.

Činjenica da *Simfonija* nije nijedanput spomenuta u Bizetovoj korespondenciji te da se tako dugo nije znalo za njezino postojanje, najčešće se objašnjava Bizetovim pribojavanjem da bi sličnost s uzorom, Gounodovom *Simfonijom u D-duru*, javnost odmah prepoznala. Uspjeh toga djela zacijelo je naveo mladog Bizeta da preuzme određene elemente: „Sjetimo se da je Gounodova simfonija bila jedno od najpopularnijih djela svoje vrste u Francuskoj i da je Bizet od nje posudio upravo one značajke koje su svi zamijetili i divili im se“, ustvrdio je dirigent i skladatelj Howard Shanet 1958. godine. Osim što je oponašao Gounodov rukopis, Bizet je i izravno citirao svoj uzor, što navodi na zaključak i da je mladi glazbenik svjesno odavao počast učitelju. Sva četiri stavka dijele materijal i postupke s Gounodovim uratkom – fanfare i razvojne sekvence u prvom stavku, fugato u polaganom stavku i jureće figure u gudačima u finalu - a osobito su slična dva unutarnja stavka, po formi, ritmu i melodijama. No stručnjaci se slažu da Bizetovo djelo nadmašuje Gounodovo, pokazujući neobičan osjećaj mladog glazbenika za planiranje cjeline. Iako po mnogočemu pokazuje sličnosti s ranim simfonijama Franza Schuberta, uvelike je sažetija, no vjerojatnije je da je Bizet bolje poznao simfonije Josepha Haydna i Wolfganga Amadeusa Mozarta od Schubertovih (ako su uopće i došle do njega u to vrijeme). Pisana za standardni orkestralni sastav, bez trombona, *Simfonija* slijedi klasične modele, pri čemu su prvi i posljednji stavak u sonatnoj formi. „Imam tu hrabrost da dajem prednost Rafaelu pred Michelangelom, Mozartu pred Beethovenom, i Rossiniju pred Meyerbeerom“, zapisao je u zrelijim godinama. Upravo *Simfonija u C-duru* odražava njegovu spontanu melodioznost i maštovitu orkestraciju, najavljujući buduća postignuća; štoviše, temu iz polaganog stavka poslije je upotrijebio u operi *Biserari* te u glazbi za dramu *Arležanka*.

Organizator i nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog,
Zagreb, Trg Stjepana Radića 4
Za nakladnika: Dražen Sirišćević, ravnatelj
Producentica: Dubravka Bukojević
Urednica: Jelena Vuković
Autorica teksta: Ana Vidić
Lektorica: Rosanda Tometić
Oblikovanje i grafička priprema: Daniel Ille
Tisak: Stega tisak d.o.o., Zagreb
Naklada: 650 primjeraka
Cijena: 20 kuna
www.lisinski.hr

LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCIJENJIV DOZIVLJAJ!
18/19

Subota, 19. 1. 2019.

IZ PARIŠKE CRKVE NOTRE-DAME U LISINSKI

VINCENT DUBOIS

orgulje

Katedralni orguljaš pariške crkve Notre-Dame - **Vincent Dubois**, vrhunski umjetnik svjetskoga glasa, demonstrirat će što sve mogu orgulje Wenera Walckera u zagrebačkom Lisinskom! Otkako je prije više od petnaest godina, nakon dviju važnih pobjeda na najvećim orguljaškim međunarodnim natjecanjima u Calgaryju i Toulouseu, suvereno stupio na svjetsku glazbenu scenu, postao je nezaobilazan gost brojnih koncertnih prostora u Europi, Sjevernoj Americi, Aziji te na Pacifiku, kao i na brojnim međunarodnim glazbenim festivalima. Kao solist surađivao je s više orkestrara, među kojima su filharmonije Los Angelesa, Hong Konga, Gran Canarije, Radio Francea, Francuskog nacionalnog orkestra, orkestrara Philadelphije, Picardije i Bretanje. Njegove su nastupe prenosile brojne radijske postaje, među njima: Francuski radio, radio ORF iz Beča, CBC Radio Canada te Australijski radio, kao i *American Public Media's Pipedreams*. Objavio je više nosača zvuka, uključujući CD s orguljaškom glazbom Franza Liszta. Uz vrlo intenzivan koncertantni i pedagoški angažman, Dubois je i ravnatelj na *Le conservatoire à rayonnement régional de Strasbourg*.

VATROSLAV LISINSKI

LJUBAV I ZLOBA

izvorna opera u dva čina

PRVO SUVREMENO NOTNO IZDANJE PRVE HRVATSKE
NACIONALNE OPERE O 200. OBLJETNICI ROĐENJA
NJEZINA SKLADATELJA, VATROSLAVA LISINSKOGA!

Dobrodošli u našu web trgovinu!
www.mic.hr

KONCERTNA DVORANA VATROSLAVA LISINSKOG
MUZIČKI INFORMATIVNI CENTAR

Kneza Mislava 18
10000 Zagreb, Hrvatska /Croatia
+385 1 4501 187; 4501 189; 4501 204
mic@mic.hr
www.lisinski.hr / www.mic.hr

KONCERTNA DVORANA - CONCERTHALL
LISINSKI
MUSIC INFORMATION CENTER

LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI
NEPROGLEDIV DOZVILJAJ!
18/19

Subota, 2. 2. 2019.

ORKESTAR MINHENSKOGA RADIJA
ZBOR BAVARSKOGA RADIJA
IVAN REPUŠIĆ, dirigent

Fuoco di Gioia

Slušatelje ciklusa *Lisinski subotom* očekuje posebna glazbena poslastica – zbrojski izvaci i predigre iz opera *Evgenij Onjegin*, *Knez Igor*, *Manon Lescaut*, *Turandot*, *Otello*, *Macbeth*, *Nabucco*, *Lohengrin*, *Tannhäuser*... Senzacionalan koncert priređuje **Orkestar Minhenskoga radija**, pod ravnanjem jednog od najznačajnijih hrvatskih dirigentata nove generacije s njemačkom adresom, **Ivana Repušića**, uz sudjelovanje vrhunskog **Zbora Bavarskoga radija!** Repušić će sa „svojim“ orkestrom – kojem je 2017., po volji samih glazbenika nakon dvogodišnje potrage, postao šef-dirigent – program naslovljen ***Fuoco di Gioia*** nešto prije snimiti na nosač zvuka za nakladničku kuću BR Klassik, a samo dan nakon zagrebačkoga gostovanja izvesti u glasovitoj Herkulesaal u Münchenu! Repušićevo glazbeno iskustvo koje je stjecao najprije u domovini, a potom u inozemstvu, ravajući opernim izvedbama u Hamburškoj državnoj operi, drezdenškoj Semper operi, Komičnoj operi u Berlinu, Državnoj operi u Hannoveru kojoj je i glazbeni ravnatelj – zagrebačkoj publici jamči da će biti svjedoci čudesnoga glazbenog događaja koji će dugo pamtiti!

Grad
Zagreb

 otpbanka

 INA

AUTOWILL
Vaš OPEL partner

ZAGREB
moj grad

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCENJIVIM DOŽIVLJAJI INVALUABLE EXPERIENCE